

		Endelig
 Fylkesmannen i Oppland	SYSTEMREVISJON hos Gran kommune	SYSTEMREVISJON RAPPORT NR. 1/2006

Tidspunkt for revisjonen:	19. mai 2006
Kontaktpersoner i kommunen:	Terje Dalevoll og Erik Trehjørningen
Revisjonsgruppe Fylkesmannen:	Magne Drageset og Elin Hilde
Tema:	Internkontroll på avløpssektoren, oppfølging av krav etter forurensningsloven

Innhold i rapporten:

Denne rapporten omhandler avvik og anmerkninger som ble avdekket innen følgende kontrollerte områder:

- Internkontroll på avløpssektoren. Jf *Forskrift om systematisk helse, miljø- og sikkerhetsarbeid i virksomheter* (HMS-forskriften).
- Oppfølging av krav i forurensningsloven med forskrifter, inkl. vilkår i utslippstillatelse fra Fylkesmannen.

Tilsynet er gjennomført på 1 dag, og omfatter samtaler med ansatte i kommunen og gransking av dokumenter. I tillegg har Fylkesmannen inspisert avløpsrensaneanlegget på Brandbu.

Hovedkonklusjoner:

Gran kommune har et godt system for internkontroll på avløpssektoren. Hovedplan for avløp gir en viktig og utfyllende dokumentasjon på status, målsetninger og tiltaksplaner innen forurensning. Her er også landbruk vurdert. Det er kun gitt anmerkning ang. internkontrollen.

Ellers er det påvist 2 mindre avvik i forbindelse med tilsynet.

Utarbeidet dato: 04.09.2006

Sign.:

Revisjonsansvarlig fmva Elin Hilde

Sign.:

Avd.dir. miljøvernadv. Sigurd Tremoen

Innhold

- 1. Innledning**
- 2. Dokumentunderlag**
- 3. Omfang**
- 4. Avvik**
- 5. Anmerkninger**
- 6. Andre forhold**
- 7. Gjennomføring, deltakere**

1. Innledning

Rapporten er utarbeidet etter en systemrevisjon hos Gran kommune 19.05.06. Tilsynet ble gjennomført på 1 dag. Dette er et ledd i vårt arbeid med å håndheve gjeldende krav med hensyn til vern av ytre miljø. Kontrollen fokuserer på overholdelse av krav, og rapporten omtaler avvik som ble avdekket og anmerkninger som ble gitt i forbindelse med kontrollen. Rapporten gir således ingen fullstendig tilstandsvurdering av helse-, miljø- og sikkerhetsarbeidet i kommunen.

Formålet med kontrollen er å vurdere om kommunen har tilfredsstillende styring med aktiviteter og utstyr som har betydning for det ytre miljø. Revisjonen omfatter bl. a. gransking av om:

- internkontrollen er formålstjenlig og dekkende
- aktiviteter blir utført slik som beskrevet og omtalt
- kommunen når sine mål og driver sin virksomhet innenfor rammer som kommunen selv har satt, og som myndighetene har fastsatt.

Kontrollen er gjennomført ved gransking av dokument, ved samtaler med relevante personer i kommunen, og ved verifikasjon av at rutiner, prosedyrer, instruksjoner og krav blir fulgt opp i praksis.

Definisjoner:

- **AVVIK** er mangel på oppfyllelse av krav, det kan være krav i lover og forskrifter, eller vilkår fastsatt med hjemmel i gjeldende lover, f. eks. i utslippstillatelse og andre krav fra Fylkesmannen
- **ANMERKNING** er forhold som ikke omfattes av definisjonen for avvik, men som likevel bør forbedres av hensyn til ytre miljø

2. Dokumentunderlag

Dokumentunderlaget for kontrollen er :

- *Forskrift om systematisk helse-, miljø- og sikkerhetsarbeid i virksomheter* av 6.12.1996.
- *Lov om forurensninger og om avfall* av 13. mars 1981, med tilhørende forskrifter, eksempelvis kap. 11 om avløp i *forskrift om begrensnig av forurensninger* (forurensningsforskriften).
- Utslippstillatelse fra Fylkesmannen for Brandbu renseanlegg, datert 05.12.02.
- Brev fra Fylkesmannen av 06.12.04, om utslippskontroll ved avløpsrenseanleggene i Oppland.

3. Omfang

Systemrevisjonen omfatter følgende områder:

Internkontrollsystemet i kommunen, og hvordan dette blir etterlevd:

- Målsetninger
- Organisasjon og ansvar
- Kartlegging av fare, vurdering av risiko, utarbeiding av handlingsplaner
- Avviksbehandling
- Overvåking og gjennomgang av internkontrollen (internt tilsyn)

- Opplæring og tilgang til lover og forskrifter

Fylkesmannen har spesielt vurdert rutiner for å unngå forurensning fra kommunalt avløpsvatn, med verifikasjon ved Brandbu renseanlegg.

4. Avvik

Det ble påvist 2 avvik ved tilsynet:

Avvik 1:

Det er ikke sikret representativ prøvetaking av utløpsvannet fra renseanlegget på Brandbu.

Avvik fra:

Forurensningsforskriften § 14-11 om prøvetaking, 2. ledd 1. punktum:

”Prøvene skal være representative for avløpsvannet og tas ved hjelp av et automatisk, mengdeproporsjonalt prøvetakingssystem.”

Kommentarer:

Prøve av utløpsvannet på renseanlegget blir tatt fra det ene bassenget. Dette sikrer ikke fullstendig en representativ prøve.

Avvik 2:

Det er ikke rapportert til Fylkesmannen ang. vannprøvetaking i forbindelse med ombygging av renseanlegget på Brandbu.

Avvik fra:

Utslippstillatelse fra Fylkesmannen av 05.12.2002, pkt.5.2:

”Vannkvaliteten ved utslippspunktet og Røykenvikområdet skal overvåkes i perioden fra tillatelsen er gitt og i 3 år fremover. Det skal tas vannprøver, for registrering av bakteriologisk påvirkning, av utslipp i Vigga og Røykenvika. Prøvene knyttes til parametrene tremotolerante koliforme bakterier og koliforme bakterier og resultatene innarbeides i årsrapporten for renseanlegget.”

Kommentarer:

Ved tilsynet kom det frem at overvåkingen er gjennomført, men at resultatene ikke var sammenstilt og oversendt Fylkesmannen.

5. Anmerkninger

Anmerkning 1:

Det er grunnlag for noen forbedringer i internkontrollen.

Kommentarer:

1. Avviksbehandling

Det var ved tilsynet uklart om interne rutiner for avviksbehandling ble fulgt. Jf IK-dokumentasjonen DEL B B-5.1: Avvik og korrigerende tiltak.

Vi fikk se noen utfylte avviksskjema på Brandbu renseanlegg, og så at avvik ble registrert av driftsoperatørene. Men det er uklart om det var utarbeidet oversikt over rapporterte avvik, jf del B-5.1 under *ansvar og myndighet, avdelingsingeniør*. Vi forstod at avvik ikke hadde blitt rapportert videre til virksomhetsleder, og tolker det slik at det ikke har vært ansett å være behov for dette.

2. Kartlegging av risiko og fare

Risiko på avløpssektoren vurderes til en viss grad gjennom Hovedplan avløp og tiltaksprioritering der. Det er også god beskrivelse av risikovurdering i den overordnede HMS-håndboka for kommunen. Her fokuseres det på arbeidsmiljø. På samme måte bør risiko vurderes og bedre dokumenteres på avløpsområdet. Eksempelvis kan man gjennomføre sjekkrunder (IK-runder) på linje med årlige vernerunder, og som altså da omfatter forurensningsfare og ytre miljø.

Konkrete risikovurderinger i alle deler av avløpsanleggene er et viktig grunnlag for forbedringer (tiltaksplaner). Det er ikke utarbeidet beredskapsplan for avløpsområdet.

3. Internt tilsyn

Intern revisjon er beskrevet i overordnet HMS-håndbok og i del B-6. Vi kunne ikke se at det var dokumentasjon på gjennomføring av internt tilsyn. En slik årlig gjennomgang av internkontrollen bør være systematisk ev. etter sjekklister, og det skal være dokumentert. Jf dokumentasjonskravet i § 5 i HMS-forskriften.

4. Driftsinstruks renseanlegget

Driftsinstruksen for Brandbu renseanlegg var ikke oppdatert, dette fordi anlegget nylig er ombygd. Men det pågikk arbeid med å ajourføre dokumentene.

Anmerkning 2:

Det kan være svakheter ved målingen av overløp ved hovudpumpe-stasjonen ved Brandbu renseanlegg.

Kommentarer:

Vi viser til kravet i forurensningsforskriften § 14-11 4. ledd:

”Dersom prøvetakingen av utløpsvannet er lokalisert slik at prøven ikke inkluderer avløpsvann som går i overløp i eller ved renseanlegget, skal overløpsbidraget måles, registreres og medregnes i rensegraden.”

Det ble ved tilsynet opplyst at det ikke hadde forekommet overløp på stedet, men det er mulig at det kan skje. Følgelig må mengdene kunne registreres.

Ifølge kommunen registreres tidspunkt for overløp ved hovudpumpe-stasjonen, samtidig med mengden inn til renseanlegget. Etter det vi forstår beregnes overløpsmengden med bakgrunn i målt utlippsmengde i utløpet ved Randsfjorden lenger nede. Dette innebærer en tidsforsinkelse som kan gi unøyaktigheter.

Jf også § 14-13 3. ledd, om vurdering av analyseresultater, gjeldende f.o.m. 01.01.07:

”Den ansvarlige skal korrigere analyseresultatene for avløpsvann som i prøvetakingsperioden har gått utenom prøvetakingsstedet, herunder spesielt for overløp i eller ved renseanlegget.”

6. Andre forhold

Kommunen har et godt opplegg for internkontroll på avløpssektoren. Dokumentasjonen er god og oversiktlig. Arbeidet med hovedplan på avløpssektoren er viktig i denne sammenheng. Det er svært god dokumentasjon på vannkvalitet i lokale vassdrag og konkrete målsetninger på dette området.

Det er positivt at kommunen har sterk fokus på forurensningssituasjonen i Vigga, som er et belastet vassdrag. Oppgraderingen og omleggingen av Brandbu renseanlegg vil bidra til ytterligere forbedringer.

7. Gjennomføring av tilsynet, deltakere

Tilsynet ble gjennomført på 1 dag. Kommunen ble kontaktet på forhånd og program for tilsynet ble fastsatt i samråd med kommunen. Før tilsynet fikk Fylkesmannen oversendt kommunens internkontrolldokumentasjon.

Tilsynsdagen hadde vi først et møte for gjensidig orientering med kommunen. Fra kommunen deltok:

- Erik Trehjørningen, virksomhetsleder
- Terje Dalevoll, avdelingsleder
- Morten Pettersen, formann avløp og driftsoperatør
- Kjell Nyborg, driftsoperatør
- Bente Larsen, saksbehandling og kontroll bl. a. mindre avløpsanlegg
- Leif Nilsen ”

På kommunehuset hadde vi deretter samtaler med:

- Erik Trehjørningen
- Terje Dalevoll

På Brandbu renseanlegg hadde vi samtaler med:

- Morten Pettersen
- Kjell Nyborg

Fra Fylkesmannen deltok:

- Magne Drageset og Elin Hilde

Foreløpig kontrollrapport ble oversendt kommunen for uttalelse pr e-post før den endelige ble sendt ut.